

Panu:

Löytöretki

Pohjois-Pohjanmaan Maakuntaliitto julkaisi vuosi sitten paksun monisteen nimeltä *Suomalainen löytöretki 1967/Pohjois-Pohjanmaan löytöretki-oppas*.

Minulla oli muutamia päiviä sitten tilaisuus löytää lähimaakunnasta tie, johon mahtui muutamia taivaltamattomia taipaleita. Kauniina kesäiltana siitä muodostui mieltä lämmitänyt löytöretki. Karjasillan luona vaihtuu Siltakatu uudeksi mahtavaksi Kainuuntieksi.

Kyllä nyt kelpaa ajella *Muhokselle!* Ennen pitkää tehdään tuttavuutta myös vanhan maantien kanssa. Pätäkä siellä, toinen täällä kiermurtelee hetken mustanharmaan asvalttiväylän jommalla kummalla puolella. Se on kuin muisto muinaisilta ajoilta, ja kuitenkin se vielä ihan äskettäin oli varsinainen varsitie. Tällä kertaa

muistui mieleen selvemmin kuin joskus ennen kolme "Löytöretkeilijää", jotka melkein tasan kolmekymmentä vuotta sitten eräänä tammikuun ensimmäisenä suksivat tuota kiemuraista käärytietä pitkin sinne päin, mihin uuden valtavyölin kaunis nimi Kainuuntie viittaa. Vieläköhän löytäisin muinaismuistojeni joukosta sen nyt lähes satavuotiaan kaisarillisen kartan, jonka mukaan silloiset kievarimme haimme...

Itse asiassa lähdimme kokeilemaan, minkälainen on matka Piippolaan Kylmälänkylän—Venetheiton—Kestilän kautta. Oli se. Siihen sisältyi monta mieltä lämmittänyttä "ityyliä". Kilometrikaupalla on asumattomia taipaleita, mutta sitten on myös niin vanhan asumisen merkkejä että mieikuvitus nerää kehräämään. Ajoimme toisista aidossa suomalaisessa maisemassa. Heinänteko oli aloitettu. Isännät ja emännät

palailivat lypsyltä. Laskevan auringon säteet kimaltelivat ikkunalaseissa. Paljonhan toki tämänkin tien varressa on uutta, mutta toisaalta ei tarvitsisi sulkea kuin toinen silmänsä, niin sanoakseni voidakseen nähdä, minkälaista oli sata, kaksisataa vuotta sitten noissa harmaissa taloissa, jotka monin paikoin tiukasti sulkevat umpi-pihaksi sukupolvien tallemaan pihakentän. Onhan niitä kirjailijoita tullut tuolta Kairanmaasta ja muualta Kainuun tuntumasta, mutta Haanpää tuli kylä elävästi mieleen monta kertaa, senköhän takia, että oltiin menossa sinne päin, vaiko siksi, että olen vuosikymmenten aikana eläytynyt PH:n juttuihin enemmän kuin monen muun.

— Tästä minä kaksikymmentä vuotta sitten ajelin polku-pyörälläni, tuolta tulin joko Neittäväältä tai Särränsniemen kirkolta.

Oltiin Venetheitossa, ja taas muistuiivat "muinaiset" matkat.

— Tästä se ajeli Aleksanteri ensimmäinen silloin aikanaan tulo Rokuan yli — onhan siellä yhäkin "keisarintie" — ja matkasi Kestilän ja Vornan kautta

vanhalle Savontielle ja Ouluun. Kyyditsijäni oli historian mies. Mahtoikohan pistää Aleksanteriin edes kin-liitettä! Vanha aika tuli vastaan, eikä aikaakaan, kun mvös kilometrit poltat muuttuivat kodikkaasti punamullan punaisiksi, tosin teknillisen kauden numerolapuvin koristetuiksi.

Kohta oltiinkin sitten Piippolan kirkolla. Sitä ennen ehti kyllä muutamina hetkinä Ulf-juan tuntumassa olla sellainen rynkkytyys, että vanha aika tuli historiattakin mieleen. Hokena "Piippilän pappilan apupapin papupata" on minulle aina ollut "Piippolan pappilan". mikä johtuu sukumuistoista ja muista suhteista. Piippolan kaksisatavuotias kirkko, kalajokisen Simo Jylkän jyrkää työtä, säilyttää muiston seurakunnan perustamisvaiheesta. Niin paljon kuin tieoikaisu ja muut levytykset ja tasoitukset ovatkin muuttaneet kirkonkylän maisemaa, on se nimenomaan kirkon tuntumassa ja Lamujen kahden puolen paljolti entiselläänkin. Kirkkomaalla on Pentti Haanpään hauta, toistaiseksi ilman pat-sasta, ja sadan vuoden takaisista nälkävuosista kertova jyh-

keä kivenjätkäle. Kotiseutumuseoksi sisustetussa vanhassa viljamakasiinissa on monta merkittävästi katsottavaa, niin sanoakseni tavanomaisimmista puhumatta papin kirjoituspulpetista ja "liikvaunuiksi" muutetuista papin ajorattaista Pentti Haanpään "kamariin". Haanpään viimeiseksi huoneeksi — pienoiskoossa — entistetty laari on elävä muisto ainakin niille, jotka jotain Haanpäästä tietävät, ja luulen, ettei heidän lukunsa aivan pieni olekaan. Kirjoituspöydällä on säkkilläuta, nappulat paikoillaan, peli kesken... Pentti Haanpään peli jäi kesken, mutta se on selaisenaankin merkittävimpiä lukuja kansalliskirjallisuutemme historiassa. Siinä se on, pöydällä, se Haanpään kuulu piippukin, miehen mittojen mukainen.

Viljamakasiinin kyljessä on "Körkeli Näälmannin" pappila, pieni pirtti mataline kamareineen, kamari kuin laari, alun-alkaan ikkunaton pöksä. Siitä käsin piipposten ensimmäinen pappi, J. V. Snellmanin isoisä, rakensi varsinaisen pytinkinsä. Se on siellä jossain paikallaan, mutta tässä on samassa pihapiirissä Piippolan toinen komea

vanha pappila ja uudenuutokainen nyky-pappila, nuoren piipposen, arkkitehdiksi aikovan, käsialaa. Taas toverini, historian mies, oivalsi: on siinä kolme pappilapolvea samalla kentällä. Tosiaan, vertailukoh-tia tarjoava matkakokemus jo sekini.

Kiitos vain, kahden ikäpolven mainiot piipposet, jotka opas-titte. Lopuksi tulokoon mainituksi, että siellä oli äskettäin löytynyt vanhan talon vinniltä oululaisen Kivekkään Kaiku-lehden vuosikerrat 1880—82, osoitetut Johan Haanpäälle, mainitun kirjailijamme kirjailija-isoisälle. Kerron vain arkitomiehille tiedoksi, vastaisen varalle. Kysymyshän on harvinaisuudesta.

Kuten sanoin, maakuntaliit-tomme julkaisi löytöretki-oppaan. Tätä reittiä paremmin kuin koko Piippolaakaan en, hämmästykseni, siitä löytänyt, mutta monisteen johtolause selittää ja selvittää. Kysymys onkin vain muutamien määrättyjen maakunnallisten teiden varsille sijoittuvista nähtävyyksistä. Toivottavasti tulee jatkoa: Vaala—Säränsniemi—Kestilä—Piippola. Jne.